

Problemstilling 2: Værktøj

Støvet værktøj

Ifølge Danmarks Statistik køber danskerne privat byggematerialer og værktøj årligt for ca. 10 milliarder kr. Men det meste værktøj står blot og tager plads og samler støv i de danske hjem. I gennemsnit bruges en boremaskine ca. 18 minutter i sin fulde levetid. Nogenlunde det samme kan siges om havesakse, stiger, skruetrækkere, hammere, skovle og en helt masse andet værktøj.

Værktøj kan bruges til at hænge billeder og lamper op, samle skabe eller reparere ting. Bruges værktøj til at reparere ting, kan værktøj være med til at hjælpe med at forlænge levetiden på andre produkter, således at de undgår blot at blive smidt ud og erstattet med nyt, der kan bruge yderligere ressourcer. Men det meste af tiden ligger værktøjet hen og udgør således en uudnyttet ressource.

Klimasynder

Den engelske organisation WRAP, der arbejder for at mindske affald, har beregnet, at kun 2 % af en boremaskines udledninger stammer fra brugen af maskinen. Således er langt den største del af CO₂-udledningen forbundet med produktionen af maskinen. I hele boremaskinens livscyklus udledes ca. 28 kg. CO₂. I gennemsnit udleder haveredskaber typisk ca. 7 kg. CO₂ pr. kg. Hvis en trillebør vejer ca. 10 kg., går der således 70 kg. til at producere den.

En stor del af vores CO₂-udledning kommer fra bygninger og byggeindustrien. Vi bygger og bygger og bygger: veje, broer, kontorer og højhuse. Til det skal der bruges kraner, mørtelblandere og meget mere, som tilsammen udgør en enorm belastning for klimaet. 39 procent af al energirelateret CO₂-udledning på verdensplan kommer direkte eller indirekte fra byggeindustrien.

Det er ikke sådan, at værktøj ligger ude i redskabsskuret, i kælderen eller garagen og spytter drivhusgasser ud i atmosfæren. Man kan dele udledning af CO₂ op i to kategorier: driftsenergi, som værktøj der er eldrevet, fx boremaskiner mv. bruger. Men den helt store udledning kommer fra selve fremstillingen af værktøjet - materialerne, produktionen og transport.

Meget værktøj er lavet af metaller. Metaller er, hvis man måler udledning af CO₂ per kilogram, et af de materialer, der er mest belastende for klimaet at fremstille. Metal er en samlet betegnelse for nogle bestemte metalliske grundstoffer. Metal er et stærkt materiale, der gør det enormt holdbart. Egenskaberne er resultatet af den måde, metallers atomer forbinder sig.

En hammer kan derfor holde i mange, mange år. Arves gennem generationer. Metal kan også smeltes og laves til nye redskaber, hvis det sorteres i metalsortering.

Værktøj gør hverdagen lettere

Os mennesker har altid søgt at gøre tingene på en smartere og mere effektiv måde med redskaber. Det er sådan, at vi har opnået det udviklingsstadium som art, som vi er på. I dyreriget er der også en masse eksempler på dyr, der anvender redskaber i deres hverdag. Fx havodder der bruger sten til

at åbne muslinger og knuser sneglehuset for at spise indholdet, eller elefanter der griber efter en gren, hvis det klør et sted. Tilbage i stenalderen blev der gjort brug af primitive værktøjer og redskaber lavet af træ og sten. Dette kunne være en hammer, en økse eller lignende, som blot var sat sammen af to materialer.

I dag ses en tendens til, at værktøj bliver mere avanceret, sammensat ikke blot af to dele, men mere komplekse apparater som slibningsværktøjer, kerneboremaskiner, rundsave og meget andet, der er højt specialiseret og effektive til deres respektive opgaver. Særligt ses der en tendens til, at der kommer flere og flere eldrevne værktøjer til, hvilket gør, at værktøjet ikke kræver den samme fysiske energi af den, som benytter sig af det. De eldrevne apparater gør dog også, at de koster CO₂ i drift og ikke blot i fremstillingen, som fx en almindelig sav eller hammer gør. Samtidig gør det levetiden på værktøjet kortere, fordi den er afhængig af batteriets levetid. Ydermere gør det de komplekse apparater sværere at genanvende, fordi de er sat sammen af mange dele, som skal sorteres i hver deres kategorier: elektronik, plast og metal for at kunne genanvende materialerne. Det gør sortering mere besværlig, og det kan ende med, at materialerne slet ikke bliver genanvendt.

Deleøkonomi

Deleøkonomi er et buzzword for omstillingen til et bæredygtigt forbrug. Men deleøkonomi er egentlig slet ikke et nyt koncept. Tidligere i historien var det normalt at bytte varer og tjenester i stedet for at betale med penge eller deles om genstande. Deleøkonomi er, når flere mennesker deles om de samme ressourcer. Ideen er, at vi i stedet for selv at eje ressourcer blot har adgang til dem i et fællesskab. Et eksempel kunne være en delebilordning, hvor flere personer deles om en bil eller et koncept som GoMore, hvor man kan få et gratis eller billigt lift, hvis chaufføren alligevel har plads i sin bil på en køretur fra fx Aarhus til København. På den måde sikrer man, at man bruger ressourcer mest effektivt, ved at fylde bilen op i stedet for at alle kører i hver sin. I et rigt samfund som Danmark, kan det at fravælge goder, selvom man har råd til at købe en ny telefon, have flere biler pr. husstand eller have et fyldt redskabsskur, være udfordrende for mange. Har man ikke råd til at have sin egen hækkeklipper, ville det være mere naturligt at gå sammen med andre om at dele udgiften eller at låne eller leje, når man skulle bruge det. Det koster meget på klimakontoen at være et rigt land. Danmark er i toppen af de lande, der udleder mest CO₂ og bruger flest ressourcer pr. indbygger, sammen med lande som USA, Australien og Sverige. Blandt de lande, der belaster kloden mindst, er lande som Indonesien, Nigeria og Ecuador.